

ดร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันต์กับตลาดวิชาการค่าแห่ง

รองศาสตราจารย์วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์*

จากปีพ.ศ.๒๕๑๔ ถึงปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๕๖ เป็นระยะเวลา ๔๒ ปี มหาวิทยาลัยรามคำแหงดำรงความเป็นมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชาที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าอย่างเสมอภาค เท่าเทียม มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้มีส่วนผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งเป็นบุคลากรชั้นนำของประเทศ วิชาชีพสังคม ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เป็นจำนวนมาก ซึ่งปรากฏความสำเร็จนี้ในองค์กรต่างๆ ทุกภาคส่วนของประเทศ

ต่อไปนี้ ผู้เขียนขอกล่าวถึงบุคคลสำคัญที่กล่าวได้ว่า เป็นผู้ควรค่าแก่การยกย่อง และเคารพในคุณค่าแห่งคุณูปการ เพราะเป็น ‘ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง’ เป็นผู้ผลักดันให้เกิดมหาวิทยาลัยตลาดวิชา รามคำแหง ตั้งแต่เริ่มคิด วางแผนการดำเนินงาน ร่างกฎหมาย เตรียมการเปิดมหาวิทยาลัย จนกระทั่งมหาวิทยาลัยเปิดทำการรองรับนักศึกษาจำนวนเรือนหมื่นพันในปีพ.ศ.๒๕๑๔ ศาสตราจารย์ดร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันต์ ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์บริหารงานมหาวิทยาลัย เคยเป็นอาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านเคยดำรงตำแหน่งคณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และยังได้รับตำแหน่งเลขาธิการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต่อมาเป็นกรรมการวิสามัญในการพิจารณาร่างกฎหมายจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง และประธานคณะกรรมการเตรียมการเปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อก่อตั้งมหาวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว ได้รับตำแหน่ง ‘อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหงคนแรก’ ผู้เขียนได้เห็นความมุ่งมั่น ความพยายาม ความกระตือรือร้น และความสามารถทำงาน และบริหารงานอย่างจริงจังของอาจารย์ในขณะนั้น

หากย้อนเวลาไปเมื่อปีพ.ศ.๒๕๑๒ นับตั้งแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่งเสนอร่างพระราชบัญญัติ เพื่อจัดตั้งมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการในที่ประชุมสมัยสามัญ ครั้งที่ ๑๗/๒๕๑๒ วันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๒ และได้ตั้งกรรมการวิสามัญขึ้นมาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ โดยมีนายศักดิ์ ผาสุขนิรันต์ เป็นคนแรกของกรรมการ นายสุกิจ นิมานเหมินทร์ นายประมวล กุลมาตย์ พลโทแสวง เสนาณรงค์ และท่านอื่นๆ อีกรวมจำนวน ๑๕ คน

* รองอธิการบดีฝ่ายวิทยบริการ จังหวัดเชียงใหม่ อดีตหัวหน้ากองกลาง สำนักงานอธิการบดี (๒๕๑๔-๒๕๑๖)

ในช่วงเวลาของการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ของกรรมาธิการดังกล่าว **ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันดร์** เป็นบุคคลหลักของคณะกรรมการชุดนี้ ในฐานะผู้ร่างกฎหมาย ท่านได้นำพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๐๗ ซึ่งเป็นกฎหมายมหาวิทยาลัยที่ทันสมัยที่สุดในขณะนั้น มาเป็นหลักการในการร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ... อาจารย์ธนกกาญจน์ ภัทรากาญจน์ กับผู้เขียนซึ่งเคยเป็นอาจารย์ประจำที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และโอนมารับราชการที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มีโอกาสร่วมงานกับ **ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันดร์** ในช่วงเวลานั้น อาจารย์ธนกกาญจน์กับผู้เขียนได้รับมอบหมายจาก **ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันดร์** ช่วยรวบรวมค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ และร่างระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยไว้ด้วย **ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันดร์** มุ่งมั่นผลักดันให้เกิดมหาวิทยาลัยรามคำแหงอย่างจริงจัง แม้ว่าจะต้องทำงานแข่งขันกับเวลา มีความยากลำบากเพียงไรท่านก็ไม่ย่อท้อ ทั้งๆ ที่ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ... ยังไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา แต่ท่านมีวิสัยทัศน์ได้เตรียมการไว้ล่วงหน้าควบคู่กับการพิจารณากฎหมายในสภาผู้แทนฯ

เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้แล้วเสร็จในวันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๑๓ จากนั้นได้นำเสนอตามขั้นตอนจนกระทั่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบในการประชุมสมัยวิสามัญ ครั้งที่ ๘/๒๕๑๔ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๑๔ กฎหมายประกาศใช้ตามพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ จัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๔ เป็นปีที่ ๒๖ ในรัชกาลปัจจุบัน และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒๔ หน้า ๘๙ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๔ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ขณะที่ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง อยู่ในขั้นลงมติเห็นชอบของรัฐสภา **ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันดร์** คาดว่าคงผ่านรัฐสภาและประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ในไม่ช้า ท่านจึงขอรับการสนับสนุนจากพลโทแสวง เสนาณรงค์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เสนอรัฐบาลแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการเปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหง และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๓ ก่อนสภาผู้แทนราษฎรจะลงมติเห็นชอบเสียอีก ดังที่กล่าวว่าอาจารย์ศักดิ์ท่านมีวิสัยทัศน์ไกล การวางแผนเตรียมการเปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหงก็ดำเนินไปและสำเร็จลุล่วงในเวลาต่อมา

ต่อไปนี้ ผู้เขียนขอกล่าวถึง กฎหมายมหาวิทยาลัยรามคำแหงกับมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา และการดำเนินการเปิดมหาวิทยาลัยในยุคก่อตั้ง

มหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา คือ มหาวิทยาลัยที่เปิดรับสมัครนักศึกษาโดยไม่ต้องสอบคัดเลือก และไม่จำกัดจำนวน มีการจัดการเรียนการสอน มีชั้นเรียน แต่ไม่บังคับให้มาเข้าชั้นเรียน มีกิจกรรมนักศึกษา มีการให้บริการทางวิชาการ ฯลฯ เหมือนกับมหาวิทยาลัยปิดทุกประการ แตกต่างเฉพาะการรับนักศึกษาเข้าศึกษาเท่านั้น เมื่อสอบไล่ได้ครบหลักสูตร ก็สำเร็จการศึกษา

มหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชาแห่งแรกของประเทศไทย ได้แก่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (มธก.) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๗ มีหลักการสำคัญที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้สำเร็จประโยค

มัธยมศึกษา และเปิดกว้างให้ผู้เป็นข้าราชการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนตำบล ครู เข้าเรียนได้ด้วย ต่อมา พ.ศ.๒๔๙๐ ชื่อมหาวิทยาลัยถูกตัดคำว่า “วิชา” และ “การเมือง” ออก เปลี่ยนเป็น “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” แต่ยังคงเป็นมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา ที่เปิดโอกาสให้ผู้มีคุณสมบัติตามที่ มหาวิทยาลัยกำหนด เข้าศึกษาโดยไม่ต้องสอบคัดเลือกเรื่อยมาจนถึงปีการศึกษา ๒๕๐๓ มีการสอบคัดเลือก เข้าศึกษาเป็นปีแรก ความเป็นมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็สิ้นสุดลงตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๓ เป็นต้นมา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้นำหลักการสำคัญของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มา กำหนดรูปแบบของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดให้เป็น**มหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา** กล่าวคือ เป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดรับสมัครนักศึกษาเข้าศึกษาโดย**ไม่ต้องสอบคัดเลือก** และ**ไม่จำกัดจำนวน** มีการจัดการเรียนการสอน เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยทั่วไปที่เรียกตัวเองว่ามหาวิทยาลัยเปิด ที่ต้องมีการสอบคัดเลือก ปรากฏหลักการ สำคัญดังกล่าว ตาม**มาตรา ๕** แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.๒๕๑๔ ซึ่งบัญญัติว่า

“ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นมหาวิทยาลัยหนึ่ง เรียกว่า “มหาวิทยาลัยรามคำแหง” เป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวិชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการ วิจัยส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง และทะนุบำรุงวัฒนธรรม

ให้มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นนิติบุคคล มีฐานะเป็นกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี”

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นนับได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้ เป็นมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชานั้นเอง นับเป็นเสาเอกของมหาวิทยาลัยรามคำแหงก็ว่าได้

นอกจากนี้ที่เกี่ยวกับความเป็นมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชายังปรากฏใน**มาตรา ๑๑** แห่ง พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ต้องมีคุณสมบัติตามที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด และต้อง

(๑) สอบไล่ได้ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าหรือ

(๒) เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป และมีพื้นความรู้สอบไล่ได้ ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า หรือ

(๓) เป็นผู้ซึ่งสภามหาวิทยาลัยพิจารณาแล้ว เห็นสมควรรับเข้าศึกษาได้ **ทั้งนี้โดยไม่ต้องสอบ คัดเลือก”**

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น นับได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนเข้าศึกษาใน มหาวิทยาลัยรามคำแหงอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน เป็นการให้ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาอย่าง แท้จริง

ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ฝาสุขนิรันต์ บอกกับผู้เขียนว่า พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๑๔ บทเฉพาะกาล มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ ทำให้สามารถขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยรามคำแหง ดำเนินการเปิดมหาวิทยาลัยได้ทันที มาตรา ๔๙ ระบุว่า

“ในวาระเริ่มแรกเมื่อยังมีได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอธิการบดี รองอธิการบดี และคณบดี ให้สภามหาวิทยาลัยประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสี่คนและไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ และให้เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นเลขานุการสภามหาวิทยาลัยอีกตำแหน่งหนึ่ง”

ในฐานะประธานกรรมการเตรียมการเปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เสนอชื่อกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง คือ นายเรณู สุวรรณสิทธิ์ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ขณะนั้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพลศึกษา นายสุขุม นวพันธ์ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการธนาคารทหารไทย และนายก่อ สวัสดิพานิชย์ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษา รวม ๔ ท่าน เมื่อได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยดังกล่าวแล้ว สภามหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยรามคำแหงมิติต่างๆ ต่อไป

สภามหาวิทยาลัยรามคำแหงประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๕๑๔ ณ ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล โดยมี ฯพณฯจอมพลถนอม กิตติขจร ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นประธานการประชุม และกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าประชุม คือ นายเรณู สุวรรณสิทธิ์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน นายสุขุม นวพันธ์ นายก่อ สวัสดิพานิชย์ นายประเสริฐ ณ นคร ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ กรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง และเป็นเลขานุการสภามหาวิทยาลัยอีกตำแหน่งหนึ่ง ในคราวนั้น นายศักดิ์ ฝาสุขนิรันต์ เข้าร่วมประชุมในฐานะประธานคณะกรรมการเตรียมการเปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหง

การประชุมครั้งแรกนี้ นายศักดิ์ ฝาสุขนิรันต์ ได้รายงานผลงานของคณะกรรมการเตรียมการฯ ตลอดจนปัญหาบางประการให้ที่ประชุมรับทราบ และมีวาระสำคัญวาระหนึ่ง คือ ที่ประชุมมีมติเลือกและเสนอชื่อแต่งตั้ง นายศักดิ์ ฝาสุขนิรันต์ ดำรงตำแหน่งอธิการบดี นายไพบุลย์ สุวรรณโพธิ์ศรี ดำรงตำแหน่งคณบดี คณะบริหารธุรกิจ นายสง่า ลีนะสมิต ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะนิติศาสตร์ นายอภิรมย์ ณ นคร รักษาการในตำแหน่งคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ นายอุดม วโรตม์สิขขติตต์ รักษาการในตำแหน่งคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ และนายธนกาญจน์ ภัทรกาญจน์ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล ตามระเบียบข้าราชการพลเรือนในขณะนั้น ข้าราชการชั้นพิเศษ ให้แต่งตั้งดำรงตำแหน่งผู้บริหารงานมหาวิทยาลัย ส่วนข้าราชการชั้นเอก ให้แต่งตั้งรักษาการในตำแหน่งไปก่อน เมื่อเลื่อนเป็นชั้นพิเศษให้นำเสนอโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อไป

เมื่อมีผู้บริหารมหาวิทยาลัย การขับเคลื่อนของมหาวิทยาลัยจึงเป็นไปอย่างทางการ และสมบูรณ์ตามกฎหมาย สามารถดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัยได้ตามกลไกและระบบที่อาจารย์ ศักดิ์ท่านพยายามวางโครงสร้างไว้ในครั้งแรก

มาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.๒๕๑๔ เกี่ยวกับส่วนงานราชการของมหาวิทยาลัย ระบุว่า

“ให้มหาวิทยาลัยตั้งแต่ระยะที่เริ่มดำเนินการมีส่วนราชการ ดังนี้

(๑) สำนักงานอธิการบดี

(๒) คณะนิติศาสตร์

(๓) คณะบริหารธุรกิจ

(๔) คณะมนุษยศาสตร์

(๕) คณะศึกษาศาสตร์

(๖) สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล

การยุบเลิกส่วนราชการในวรรคหนึ่ง ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ”

จากบทบัญญัติดังกล่าว ส่วนราชการของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเกิดขึ้นทันที ที่สำคัญ **ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันดร์** บอกผู้เขียนว่า วรรคท้ายของมาตรา ๕๐ เป็นการจัดตั้งหน่วยงาน ๔ คณะ กับ ๒ สำนัก เป็นการถาวรในเวลาต่อมา การยุบเลิกส่วนราชการดังกล่าวต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ ซึ่งจะต้องผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา อันเป็นแนวคิดที่แยบยลยิ่ง เพราะโดยปกติการแบ่งส่วนราชการที่เป็นการจัดตั้งยุบรวม และเลิกคณะ ให้ดำเนินการโดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยและทำเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ดังระบุไว้ในมาตรา ๗ และมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.๒๕๑๔

จากการที่มีส่วนราชการหรือหน่วยงานหลัก ๔ คณะ กับ ๒ สำนักข้างต้น ทำให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินกิจการอย่างเป็นทางการ สอดรับกับงานต่างๆ ของคณะกรรมการเตรียมการเปิดมหาวิทยาลัย ซึ่งดำเนินการไปล่วงหน้ารอไว้แล้ว ซึ่งอาจารย์ศักดิ์ท่านมองเห็นความสำคัญประเด็นนี้ จึงดำเนินงานนั้นรวดเร็วต่อเนื่อง กระทั่งเมื่อมหาวิทยาลัยเปิดดำเนินการได้ ส่งผลให้เปิดมหาวิทยาลัยในปีการศึกษา ๒๕๑๔ ได้ตามเจตน์จำนงของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชาแห่งนี้ ผู้เขียนขอคารวะและแสดงความยินดีถึงคุณงามความดี ในพระคุณของ**ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันดร์** ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง และทุกท่านที่มีส่วนร่วมสร้างร่วมลงแรงกายแรงใจให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาของประชาชนอย่างสมบูรณ์